

Karszt- és Barlangkutató TÁJÉKOZTATÓ

1970

6

A MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT KÖRLEVELE

Belső használatra!

Kiadja: MTESZ Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat
Budapest, VI., Gorkij fasor 46-48.
Felelős szerkesztők: Dr. Dénes György és Székely Kinga
Készült: 600 példányban
6411-MTESZ HNy. Bp.

Az elektronikus változatot készítette: Dr. Nyerges Miklós, 2002.
Lapolvasás: Szent Tamás

- 1 -

MEGHÍVÓ A TÁRSULAT RENDEZVÉNYEIRE

1970. október -november havi rendezvények:

október 16.

Dr. URBÁN ALADÁR – Dr. VIRÁGH ELEMÉR

18 óra

Rádióaktivitás mérése barlangban

Vitaülés

(Budapest, V., Szabadság tér 17. Technika Háza I. em. Magyar Hidrológiai Társulat előadóterme)

október 26.

KOVÁCSNÉ, PUTZ GIZELLA

18 óra

A Baradla külső-belső nyelőinek, valamint forrásainak kapcsolata és vizsgálata

(Budapest, VIII. Kun Béla tér 2. I. em. ELTE Földrajzi Tanszékének Lóczy-terme)

november 16.

Dr. JÁNOSSY DÉNES

18 óra

Az esztramosi őslénytani ásatások eredménye

november 30.

KÓSA ATTILA

18 óra

Tanulmányúton Észak-Amerikában (diavetítéssel)

(Budapest, VIII. Kun Béla tér 2. I. em. ELTE Földrajzi Tanszékének Lóczy Terme)

- 2 -

A Társulat Elnöksége 1970. október 1-én ülést tartott, ahol megvitatták a Társulat 1971. évi költségvetésének tervezetét. – Elfogadták azt a javaslatot, hogy a Társulat 1971-re tudományos, dokumentációs és fotópályázatot ír ki. – A főtitkár beszámolt arról, hogy a Nehézipari Minisztérium a Társulat gazdasági felügyeletét 1970. végéig látja el. Ismertette a Titkárság szeptember 11-i ülésén a Társulat őszi-téli programjára kidolgozott javaslatokat. – Az Elnökség úgy döntött, hogy külön ülésen foglalkozik a MTESZ-re vonatkozó párthatározatból fakadó feladatainkkal. – Dr. Láng Sándor elnök bejelentette, hogy a Nemzetközi Földrajzi Unió 1971 augusztusában Magyarországon Európai Regionális Konferenciát tart, melyet a Magyar Földrajzi Társaság rendez. A konferencia kapcsán karsztos szimpóziumra is sor kerül, melynek rendezésében való részvételre Társulatunkat is felkérték. Az elnök javaslatára bizottság alakult a program kidolgozására és megvitatására. – Az elnökség elfogadta a Vár-barlang kiállítás propagálására készített plakát tervet és javasolta annak kinyomtatását. – Utolsó napirendi pontként megvitatták a tervezett szeleokartográfiai kiállítás megrendezésének lehetőségeit és úgy döntöttek, hogy a kiállítást 1971 tavaszára tűzik ki.

A Titkárság 1970. szeptember 11-én ülést tartott, ahol megvitatták a Társulat 1970. utolsó negyedének programját.

A Társulat Dokumentációs Bizottsága 1970. szeptember 30-án megtartott ülésén a felállítandó barlangkataszter ügyével foglalkozott.

- 3 -

AMERIKAI TANULMÁNYÚTON

Részletek dr. Balázs Dénes V. sz. beszámolójából

Ecuadorból jövet, másfél ezer kilométeres autóbussz utazás után 1970. február 1-jén megérkeztem Peru fővárosába, Limába. Lehangelő volt ez a tengerparti út: a Peru-i vagy Humboldt-áramlás hatására a pacifikus parti övezet kietlen sivatag, szürke ködtömeg, „Garua” nehezedik a tájra és az emberi települések néhány kisebb oázisra, nyomorúságos parti halásztelepülésekre korlátozódnak. Maga Lima is egy óriási oázisváros, kopár felsivatagi környezettel, zsúfoltsággal és vízellátási gondokkal.

Felvettem a kapcsolatot a perui Földrajzi Társasággal; annak titkára Garcia Rosell geológus baráti eszmecserére fogadott lakásán. Ő szervezte meg az elmúlt évben az első jelentősebb perui tudományos barlangkutató expedíciót a Palcamayo közelében lévő Huagapo-barlangba. Alkalmam nyílt a találkozó során az expedíció teljes dokumentációját kézirat formájában áttanulmányozni.

A barlang 3520 m tszf. magasságban nyílik és kb. 1 km hosszú patakos szakaszát térképezték fel.

Az eddigiekhez hasonlóan Peruba is teljes Ny-K-i szelvényben kívántam megismerkedni az Andok láncolataival, a sivatagos „costa”-tól az Amazonas-Ucayali dzsungelvilágáig. Limából vonattal folytattam utamat kelet felé, Oroya irányába. Ez a Föld legmagasabbra felkúszó, normál nyomtávú vasútja, 66 alagút, 59 viadukt és 22 „cikkakk” menet jelzi a vasútépítés nehézségeit. A pálya legmagasabb pontja a Ticlio és Galera közötti alagútban 4781 m, – a rosszul lett utasok részére minden vagonban oxigén belélegző-készülékek állnak rendelkezésre. – Oroya vidéke 4-5000 m magasságban húzódó nyílt karsztvidék, bányatelepekkel és pásztorkodó, primitív indián lakossággal.

Utam a gazdag Chanchamayo-völgybe vezetett. A következő napokban több száz kilométeres utat tehettem meg az Ucayali mellékfolyói mellett, megismerkedve az ottani természeti viszonyokkal, a betelepült kolónusok és az egyre keletebbre visszaszoruló campa indiánok küzdelmes életével.

- 4 -

A Peruba látogató geográfus sem hagyhatja ki programjából a dél-amerikai kontinens legnagyobb kultúrtörténeti nevezetességét, az inkák hajdani fővárosát, Cuzcot. Hosszú és küzdelmes út vezetett oda La Mercedből. Belecseppentem az esős évszakba és ilyenkor a 4-5000 m magasságban, meredek laza kőzetekbe vágott, egy nyomtávú utakat a hegyomlások, az iszapáradatok hol itt, hol ott teszik járhatatlanná, sőt teljesen meg is semmisítik. Ingajáratokkal, helyenként derékig vízben és iszapban gázolva, egy hét alatt sikerült elérni Cuzco városát. Az itteni romok és a város megtekintése után felkerestem az inkák utolsó települését, a festői környezetben, magas gránithegy tetején épült Machu-Picchu-t, amelynek őserdőbe temetkezett romjait csak 1911-ben fedezték fel. A nagy élményt követő hideg éjszakát egy kis barlangba húzódva vészeltem át a romok között.

Cuzcoból továbbutazva, átkeltem az 5486 m magasságban húzódó völgyi vízvásztón és leereszkedtem a Föld legmagasabban fekvő hajózható tavához, a Titicaca-tóhoz. Ennek nyugati partja mentén, 1970. február 16-án sétáltam át a tavat lecsapoló Desaguadero-folyó hídján, búcsút véve ezzel Perutól és a túlparton már bolíviai földre léptem.

Tanulmányutam idejének elhúzódása csak egy jelentősebb bolíviai terepbejárást tett lehetővé. Autóbuszsal a Titicaca-tó Bolíviához tartozó délnyugati partvidékére utaztam és ott három napos gyalogtúra keretében gyarapítottam ismereteimet a tó hidrográfiai viszonyainak és a környezet morfológiai jelenségeinek tanulmányozása révén. Sok felvételen örökítettem meg a partvidéken élő, primitív gazdálkodást folytató, jórészt pásztorkodó (lámát, juhót tartó) indiánok életét.

Visszatértem a fővárosba és onnan vonattal folytattam utamat DNY felé. Oruro városkán áthaladva, érintettem a Titicaca testvér-tavát, a 3691 m magas vízszintű Lago Poopo-t, majd megkerülve Oyuni sós pusztáit, 1970. február 24-én Chiguana mellett keltem át a hatodik Andok-ország, Chile területére.

- 5 -

Újabb fontos adalékok a Tornai-Alsóhegy karszthidrográfiájához

A Tornai-Alsóhegy nagy fennsíkjának déli oldalába mélyed a Szádvár kúpjától keletre húzódó Bába-völgy, amelynek hosszában víznyelők sorakoznak. Ezek közül a 2. sz. víznyelőnek a Borz-forrással való összefüggését 1959-ben mutattam ki, ez a vízfestés valószínűsítette az 1. és 5. sz. víznyelőknek ugyanezen rendszerhez való tartozását is. A 3. sz. víznyelőbe 1969 tavaszán betáplált fluoreszein az Acskó-forrásban látott napvilágot.

A jelentéktelen vízgyűjtő területű, de kb. 30 m mélységig feltárt, tágas, függőleges, zsombolyszerű Bábavölgyi 4. sz. víznyelőbarlang kisebb mennyiségű fluoreszceinnel történt többszöri megfestése eddig eredménytelen maradt.

Az Alsóhegy gondos földtani térképezése során megállapítottam, hogy a Bábavölgyi 4. sz.-víznyelő és a tőle mindössze 750 m-re lévő Acskó-forrás, valamint az 1200 m-re fakadó Borz-forrás között vízzáró alsó triász kőzetpázták húzódnak, ezért a víznyelőnek ezen források hidrográfiai rendszeréhez való tartozása kizárható. Ezt a megállapítást alátámasztották a korábbi kisebb fluoreszceines vízfestések is, amelyek során betáplált 1-2 kg fluoreszceinek a közeli forrásokban feltétlenül markánsan jelentkeznie kellett volna. Földtani térképezésem adatai szerint a víznyelőnek a kb. 4 km távolságra lévő Torna-völgyi nagy karsztforrások valamelyikével, a szerkezeti adatok szerint mindenekelőtt a volt Réti-malom melletti Kőszörű-forrással való összefüggése látszott valószínűnek, de nem lehetett kizárni a nyelőtől 3400 m-re fakadó Bódva-völgyi Vecsem-forrással való összefüggést sem.

A Bába-völgyi 4. sz.-víznyelő újabb megfestését VITUKI tervmunka keretében 1970. augusztus 14-én 11 órakor hajtottam végre 120 liter kb. 10-15%-os fluoreszcein oldat, tehát 12-18 kg-nyi szilárd fluoreszcein felhasználásával.

A festék után, a különben inaktív víznyelőbe, kb. 36 m³ vizet öntöttünk be, amelyet tartálykocsi szállított augusztus 14-15-16-án a helyszínre.

- 6 -

Az Alsóhegy déli lábánál fakadó források közül a Vecsem-forrást, valamint óvatosságból az Acskó- és Borz-forrásokat figyeltük a festés napjától egy hétig naponta három, a második héten naponta kétféle, azt követően pedig naponta egy ízben. A források figyelését, illetve a vízmintavételt a Vörös Meteor barlangkutatói végezték. A vízminták műszeres ellenőrzése a VITUKI Jósvafői Kutatóállomásának laboratóriumában történt.

A Torna-völgyi forrásokat a jabloncai határban fakadó Galyaszögi-forrástól a görgei határban lévő Zsamany-kútig másnaponként magam kerestem fel, a közbülső napokon a források figyelését szlovákiai munkatársak végezték.

A Bába-völgyi 4. sz.-víznyelőbe augusztus 14-én 11 órakor betáplált fluoreszcein szeptember 8-án délután a Torna-völgyi Kőszörű-forrásban és a hozzá tartozó Andród-kerti-árvízi-forrásban jelentkezett. Megjelenésének ideje elég pontosan rögzíthető, mert a Kőszörű-forrásban szeptember 8-án déli 12 órakor még nem volt látható és ugyanaznap délután 17 órakor Jakab Sándor szlovákiai hidrológus a fluoreszcein jellegzetes smaragdzöld színét a forrásban már rendkívül erőteljesen észlelte.

A festett víz a légvonalban 3,9 km-es földalatti utat több mint 24 nap alatt tette meg, óránként – a légvonal távolságához viszonyítva – alig több mint 6,7 m-t haladt. A festéket egyre halványabban, de még szeptember 24-én is észlelni lehetett.

A vízfestés tehát igazolta azt a MTESZ-ben és a stuttgarti speleológiai kongresszuson tartott korábbi előadásaimban ismertetett, vízföldtani alapokon nyugvó feltevésemet, hogy az Alsóhegy nagy fennsíkjának nyugati felére lehulló csapadékvizek még a fennsík déli, magyarországi oldaláról is az északi, Torna-völgyi forrásokban látnak napvilágot.

Dr. Dénes György

- 7 -

Újabb őslénytani ásatások az Esztramoson

A tornaszentandrás Esztramos-hegyen az elmúlt év folyamán két egykori barlangkitöltésben gazdag csontanyagot találtunk. Mint arról múlt évben a Tájékoztatóban már beszámoltam akkor egy új rágcsálónemzetség került elő, mely Európa-szerte unikum (a hegyről kapta az *Estramomys simplex* elnevezést).

Az idén július 20-tól augusztus 10-ig folytattunk ugyanott egy diákcsoporttal ásatást és ennek folyamán először a tavaly megkezdett ún. 3-as lelőhely anyagát 9 szintben bontottuk le, hogy eldöntsük, vajon a lerakódás ideje alatt bekövetkeztek-e olyan éghajlati átalakulások, melyek az állatvilág összetételének százalékos változását is maguk után vonták. Ennek a több ezer darabból álló anyagnak az értékelése csak hosszabb idő után lehetséges.

Figyelmünket az idén elsősorban arra a hatalmas hasadékra összpontosítottuk, mely az Esztramos-hegy hosszában jelenleg több mint 400 m hosszúságban követhető és mélyen a hegy belsejébe hatol. Az elmúlt évben a sötétvörös kitöltést tartalmazó néhol a 4 m-es szélességet is elérő hasadékban kormeghatározásra alkalmas csontanyagot nem sikerült felfedeznünk. Az idén a hasadék különböző részeinek újbóli gondos átvizsgálása folyamán végre sikerült egy ponton egy rendkívüli csontfeldúsulásra bukkannunk. Az egész anyagot (kb. 2-3 mázsa) leszállítottuk a Bódvához és 0,5 mm-es szitákon átszapoltuk, majd kiválogattuk. Benne növényi magvak (*Celtis*) mellett igen gazdag aprógerinces-állattársaság csontmaradványai mutatkoztak. Békák, kígyók, teknősök, madarak mellett a kormeghatározás szempontjából annyira fontos cickányok, mókusok, pelék, egerek, hörcsögök nagyszámú képviselői kerültek elő.

A ma főleg trópusi repülőmókusok és egyes csigák leletei viszont többek közt a mainál jóval melegebb éghajlati viszonyokra engednek következtetni. Már a munka folyamán feltűnt, hogy a pockok teljesen hiányoznak az anyagból, ami pedig ilyen gazdag leletek esetén véletlen nem lehet. A pockok ugyanis minden olyan jégkorszaki (pleisztocén) üledékben, ahol apró emlősök egyáltalán előfordulnak, uralkodó elemek. A pockok ősei sorában nyilvántartott hörcsög-szerű rágcsálók viszont (*Baranomyia*-k) jelen vannak, s ezek azt igazolják, hogy hatalmas hasadék kitöltések kora a pliocén felső szakasza, mintegy 3-4 millió éves. Egyébként a pliocénnek ebből a szakaszából eddig Európában apró gerinces faunát nem ismertünk. Ez minden-

esetre azt is jelenti, hogy az Esztramos-hegyen végighúzódnó legnagyobb hasadék a pliocén második fele előtt keletkezett.

Dr. Jánossy Dénes

Az ÉPFU Barlangkutató Csoportja az évenként többször rövidebb időtartamú kutatások mellett az idén is megtartotta két hetes nyári táborát Aggteleken, illetve Jósvafőn. Bár a rendkívül magas vízállás a Münnich-úti járat aktivitását szokatlanul hosszúára nyújtotta és így annak kutatását ez évben idáig lehetetlenné tette, a csoport az egyéb felső szintű munkahelyeken folytatta a feltárást, valamint a vízfestéseket a barlang hidrológiai összefüggéseinek felderítésére. E munkákról a Társulat októberi előadói ülésén részletes beszámolót adunk.

A festések során fény derült arra, hogy a Münnich-útnak erőteljesen fejlődő, fokozódó aktivitású felszíni víznyelője van, a Baradla-völgy harmadik (utolsó) töbrében. Ennek bontását megkezdjük és mintegy 3 méter mélységben nagy, tisztára mosott kőtömbök között vezet az út lefelé. A víznyelő kibontását folytatjuk. A vízfolyásban a festést követő 24 óra múlva jelent meg a festék. A víznyelő a kutatási ponttól, tehát a járat torkolatától légvonalban mintegy 800 méterre van.

Tavasszal megfestettük a Zomborlyuk-víznyelőt, kis vízhozam mellett és a torkolattól a tetarátáig mért szakaszon 10 m/1,5 perc vízsebesség mellett. A festés eredményét a torkolatnál első ízben 9,5 másodízben 8 óra hosszáig figyeltük folyamatosan. A torkolatnál (a főágban) egyáltalán nem észleltük a jelzett vizet. Bár a vízsebesség és a Törökmeccset-ág telítettsége nem indokolja ezt, mégis a festést meg kell ismételni, mert ha a Zombor-lyuk nem a Törökmeccset-ág víznyelője, rendkívül érdekes egyéb összefüggések lehetségesek.

Tovább folytattuk az Olympos felső szintű járatának bontását, valamint a Morea-hegy és környezetének felderítését.

Végül folytattuk a barlang kutatástörténetének felderítését.

Kovács Györgyné

Újabb eredményes szifonátúszás a Baradla-Alsóbarlangban

A Vörös Meteor Könnyűbúvár barlangkutató csoport a Baradla-Alsóbarlangban az 1969 tavaszán átúszott szifont ez év augusztusi kutatótáborára során áttörte. Így lehetővé vált a tavaly feltárt barlangszakasz végét lezáró következő szifon átúszásának megkísérlése. Erre szeptember 21-22-én került sor. Előbb Horváth Győző, majd Gigor László úsztak át könnyűbúvár felszereléssel a kb. 20 m hosszú szifonon, melynek közepe táján egy méternyi átmérőjű légtér felboltozódás van. A szifon mennyezete – megítélésünk szerint – a legmélyebb ponton sem nyúlik 2 m-nél mélyebben a vízbe.

Az átúszott szifon mögött kb. 50 m hosszú, 4-5 m széles, 2-3 m magas folyosószakasz tárult fel, melynek végét omlás zárja le. Az omladék kőtömbjei közül csurog a barlangi patak vize

és az újonnan feltárt folyosóban az átúszott szifonig erodált sziklamederben folyik, amelyre néhol agyagos sóderhordalékot terített.

Az Alsóbarlang hossza tehát munkánk nyomán újabb 70 m-rel növekedett.

A vállalkozás előkészítésében és végrehajtásában Baross Gábor és dr. Dénes György nyújtottak segítséget. Az akciót megkönnyítette a Kérdő Péter által készített telefonkészülék.
Horváth Győző

A VITUKI Barlangkutató Csoport augusztus 15–31. között kutatótábort szervezett a Nagyoldali-zsomboly bontására. A táborban felváltva 7-15 fő dolgozott. A tulajdonképpeni feltáró munka csak a műszaki feltételek biztosítása után kezdődött meg. A csörlőállás, kihúzó kötélpálya, ácsolat kiépítése után lehetőség nyílt az anyag felszínre való kiszállítására. A barlangban a feltáró munka csak folyamatos dúcolással lehetséges, ami jelentősen lelassítja az előrehaladást. A feltárás a járat teljes keresztmetszetében folyik, mely lefelé haladva egyre bővül. Újabb nagyobb volumenű feltárást ez év novemberére és 1971 nyarára tervezünk.

Sohár István

- 10 -

A Vörös Meteor Vass Imre és Tektonik Barlangkutató Csoportjai 1970. augusztus 14–28. között 10 fővel kutatótábort létesítettek Bódvaszilas határában, hogy a Vecsem-forrás bontásához szükséges kb. 25 méter hosszú csillepályát felépítsék.

Ezzel egy időben mindkét csoport részt vett a Bába-völgyi 4.-víznyelő megfestésében és az ezt követő forrás-figyelésekben.

A kutatótábor ideje alatt Bencze Gábor az alapvető kötél és hágcsókezelést, mászó technikát oktatta a tábor résztvevőinek.

Csernavölgyi L. – Vid Ö.

A Vörös Meteor Diogenes Barlangkutató Csoportja a nyári kutatótáborát Scholtz Ferenc vezetésével, 12 fő résztvevővel a Bükkben, illetve az Aggteleki-karsztvidéken rendezte meg.

Az Istvánlápai-víznyelőbarlangban létesített 3 napos földalatti tábor során 150 m mélységig a csapadékvíz leszivárgásának idejét mértük, klimatológiai észlelést és bakteriológiai gyűjtést végeztünk.

A Béke-barlang 1968-ban feltárt kis mellékágát felmértük. A munkát erősen hátráltatta a magas vízszint.

A mellékág 41,1 m hosszú, aktív vízfolyásos, több szifonnal. Vége felső, ismert járáthoz csatlakozik.

A tábor végén részt vettünk a Vecsem-forrási csillepálya kiépítésében.

Thieme Andor

A Ferencvárosi Természetbarát Sportkör Barlangkutató Szakosztásának nyári kutatótáborát 23 fő részvételével az Égerszög-Teresztenye között lévő karsztos területen augusztus 1–16. között rendeztük meg.

A teresztenyei forrásrendszer víznyelőinek megtekintése után több új lehetőség is kínálkozott a kutatásra, ugyanis a Vizes-nyelőtől nyugatra elhelyezkedő töbör sorban három nagyobb beszakadást találtunk. Kutató aknákat létesítettünk, de kb. 2, illetve 4 m-es mélység után mindhárom víznyelő bontását befejeztük.

- 11 -

A munkát a veszéttárpási munkahelyünkön folytattuk. Az akna ácsolatainak ellenőrzése és megerősítése után nem a kanyargós vízfolyás útját követtük, hanem a függőleges aknát mélyítettük tovább. A tábor ideje alatt kb. 6 m-t haladtunk lefelé, így a jelenlegi végpont a felszíntől 15 méter mélységben található. Az égerszögi Szabadság-barlangban térképeztünk, a környék forrásaiból és víznyelőkből vízmintákat vettünk, valamint a mikroklímára vonatkozó meteorológiai méréseket végeztünk. Ezen adatok kiértékelése folyamatban van.

Frecska József

A Marcel Loubens Szakosztály július 18. és augusztus 3. között tartotta táborát. Létrástetön két hétig átlag 13 fő, az Istállós-kő és Szállásórház közötti területen pedig 8 fő egy hétig dolgozott.

A létrástetői tábor fő munkaerejét a Létrási-vizesbarlangban a kutatást gátló Dög-szifon kibontása kötötte le. Sikertelt ezt az akadályt majdnem teljesen elhárítanunk. Ezzel párhuzamosan szelvényeztünk a barlang Dög-szifon előtti részeiben.

Megfestettük a Speizi I.-barlangba befolyó patakot és figyelemmel kísértük a Szinva- és Garadna-völgyi, valamint a Szepessy-barlangban található forrásokat. A festés eddig nem járt eredménnyel.

A másik tábor az Istállós-kő környéki nagy töbröket vizsgálta át. Kézi fúróval több helyen 4-5 m-es lyukat mélyítettünk, s így sikerült az egyik töbör oldalában egy kb. 5 m átmérőjű, agyaggal eltömődött kürtöt találnunk. A tábor ideje alatt 2 x 1 m-es szelvénnel 3 méterig tudtunk lehatolni tömör agyagban. A környéken végzett bontások eredménytelennek bizonyultak. A Szakosztály jelenleg a Szepessy- és Létrási-vizesbarlang összes mellékágának felmérésén és a teljes térkép elkészítésén fáradozik.

Majoros Zsuzsanna

- 12 -

A „Speleológia” Barlangkutató Csoport eredményesen zárta az 1970. évi nyarat. A vizsgálatokat nem táborok alkalmával, hanem folyamatos megfigyelésekkel végeztük el.

Befejeztük a három éve tartó kataszterezési munkát a Kevély-hegycsoport területén. Az adatok rendezése és feldolgozása ez év őszén készül el.

Egy hónapos vízkémiai vizsgálatot végeztünk a jósvafői Nagy-Tohonya forráson. Sikerült kimutatni az árvíz levonulásának egyes jellemző kémiai tulajdonságait.

Létrás-tetőn a Tuskós-víznyelőben az Egri Tanárképző Főiskola segítségével egy hetes termisztoros hőmérsékletmérést végeztünk. Az adatok alapján szerkesztett függőleges izoterma térképek a barlangok bejárati szakaszának klímájára sok bizonyító értékű adatot adtak.

Kétszer egy hetes bükki terepbejárásunk alkalmával meglátogattuk a létrástetői barlangokat és feltérképeztük a Tarkői-barlangot.

Kordos László

Az Alba Regia Barlangkutató Csoport ez évi kutatótáborát az előző évekhez hasonlóan a Tési-fennsíkon szervezte meg, augusztus 1–20. között.

A tábor munkája három fő részből tevődött össze: feltáró kutatás, automatikus távmérőrendszer kiépítése, a kutatóház belső átrendezése.

Feltáró kutatást a Táblahegyi-barlangban (Csőszpusztai-barlang) és az T-14-es kataszteri számú víznyelőben végeztünk.

Kutatótáborunk gerincét az automatikus távmérőrendszer kiépítése alkotta. Kihúztuk a mérővezetéket a kutatóállomás és a Kőbánya-forrás, illetve a Siska-kútforrás között. A Kőbánya-forrástól megindult az állandó vízhozam regisztrálás. Megteremtettük a többi paraméter mérésének lehetőségét, valamint bekapcsoltuk a rendszerbe az I-43-as kataszteri számú víznyelő-barlangot, ahol mikroklimatológiai méréseket óhajtunk végezni.

A kutatóállomás elektromos laboratóriumát átalakítottuk, hogy a távmérő rendszert megfelelően ki tudjuk építeni.

Pék József

A tatabányai Vértes László-barlang felfedezése

A Tatabányai Szénbányák Karszt- és Barlangkutató Csoportjának néhány tagja június 27-én áthatolt a 11-es számmal jelölt víznyelő addig járhatatlanul szűk felső szakaszán és feltárta a Dél-Gerecse jelenlegi legnagyobb barlangját.

A sikeres feltárást hosszú, fáradságos kutatómunka előzte meg. Dr. Gerber Pál hidrogeológus vezetésével a korábbi években feltérképezett mintegy 30 víznyelő közül elsőként a 11-es víznyelőnél kezdődött meg a kutatás. A Tatabányai Szénbányák Központi Irodái Szakszervezeti Bizottságának anyagi támogatásával 1969 februárjában megalakult kutatócsoport egyik brigádja már május elején munkához látott, azonban a nyelő felső szakaszának megbontása után az agyagba ágyazott egyre nagyobb mészkőtömbök között nehezen haladt a bontás. Nem sikerült a nyelő járatát megtalálni, így ideiglenesen

befejeződött itt a munka. A kutatás folytatása egy szerencsés véletlennek köszönhető, ami végül az eredményre vezetett.

1970. május 16-án két kutatótársunk zuhogó esőben a 11-es víznyelő környékén tartózkodott és keskeny völgyben lefolyó vizet a nyelő mellé épített terelőgát segítségével a víznyelőbe vezette. A lezúduló nagy mennyiségű víz láthatóvá tette a vízvezető járat folytatását és lényegesen megkönnyítette a további bontást. Minden erőnket a járat bővítésére összpontosítottuk. A felszíntől számított 5 m mélységben az első kisebb kb. 1-5 m hosszú, 1 m széles és 1 m magas üregből június 27-én délelőtt 9 órakor végre sikerült tovább haladnunk és szinte komolyabb akadály nélkül az egyre tágabb termeken át lejutottunk a majdnem 100 m mélyen található utolsó terem alját elzáró agyagdugóig.

Már az első lehatolás folyamán megállapítható volt, hogy az egész barlangrendszerben tiszta, oxigéndús a levegő, élénk a légmozgás még a legmélyebben fekvő helyeken is. A szűk járatok további bővítése után telefonkapcsolatot építettünk ki a felszín és az alsó terem között. Műszeres felmérés alapján a járatrendszer összhossza 98,7 méter, a felső 1-es számú terem hossza 6,1 m, szélessége 4 m, magassága 18 m; a 2-es sz. terem hossza 6 m, szélessége 2 m, magassága 12 m; a 3-as terem hosszúsága 5 m, szélessége 3 m, magassága pedig 15 m. Az egész barlang felépítésében megfigyelhető egy ÉNY-DK irányú törésvonal, amelynek mentén a rendkívül mértékben összetöredezett mészkőtörmeléken és sziklákon át a lefolyó víz kifejthette romboló és oldó hatását.

- 14 -

A feltárásban résztvevő kutatók közül lelkes, kitartó munkájukért különösen Sashelyi László, Szőke Gábor és Mayer Vendel tagtársunkat illeti külön dicséret.

Barlangkutató Csoportunk a felfedezett barlangot megemlékezésül a fáradhatatlan kutatóról és tudósról Vértes László-barlangnak nevezte el.

Jáki Rezső

FIGYELEM!

KARSZTSZIMPÓZIUM ANGLIÁBAN

A Nemzetközi Szpeleológiai Unió Karszterózió Bizottsága 1971. szeptember 6–16. között a karsztdenudáció elméleti és gyakorlati kérdéseiről szimpóziumot rendez.

Az ideiglenes program:

1. előadások Oxfordban 1971. szeptember 6-7.
2. terepbejárások Angliában 1971. szeptember 8-11.
3. terepbejárások Írorszában 1971. szeptember 12-16.

Az 1. és 2. pont várható költsége mintegy 100 US dollár, a 3. pont szerinti terepbejárások kiadása kb. 75 US dollár.

A szimpóziumra 1970. december 1-ig lehet jelentkezni, ugyanezen időre be kell fizetni előzetesen 25 dollárt.

Bővebb tájékoztató és jelentkezési lap kapható a következő címen:

M. M. Sweeting
School of GEOGRAPHY
MANSFIELD ROAD; OXFORD. ENGLAND